

Осінов Ю.В.

Науково-дослідний інститут публічного права

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ЗВЕРНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ

В статті доведено, що нормативно-правове регулювання реалізації права на звернення до адміністративного суду передбачає впорядкування за допомогою комплексу нормативно-правових актів національного та міжнародного характеру різної юридичної сили правовідносин, які виникають, змінюються та припиняються в процесі реалізації права на звернення до адміністративного суду. З'ясовано, що нормативно-правове регулювання реалізації права на звернення до адміністративного суду характеризується тісним взаємозв'язком норм матеріального та процесуального права. Доведено, що норми матеріального права, встановлюють та гарантують право на звернення до адміністративного суду як безпосередньо осіб, чий права, свободи, законні інтереси у сфері публічно-правових відносин було порушено (як в порядку самопредставництва, так і через представника), так і право інших органів та осіб, яким законом надане право звертатися до адміністративного суду в інтересах інших осіб. Наголошено, що реалізація права на звернення до адміністративного суду по своїй суті передбачає трансформацію права, як офіційно визнаної можливості, обумовленої нормами матеріального права, в стан фактичної реалізації (використання) через відповідний процесуальний механізм реалізації права на звернення до адміністративного суду. Безпосередньо в процесі реалізації права на звернення до адміністративного суду ключове місце займають процесуальні норми, закріплені КАС України, що визначають передумови визнання права на звернення до адміністративного суду та умови його реалізації, безпосередньо сам процесуальний механізм реалізації цього права, складовими якого виступають засоби, форми та способи реалізації права на звернення до адміністративного суду.

Ключові слова: нормативно-правове регулювання, право на звернення до адміністративного суду, право на захист в адміністративному судочинстві, процесуальний механізм, реалізація права.

Постановка проблеми. Ефективність захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень безпосередньо залежить від того, наскільки якісно і повно здійснюється нормативно-правове регулювання реалізації права на звернення до адміністративного суду як основоположного права в механізмі захисту прав в адміністративному судочинстві. Як слушно зауважує Селіванов В., нормативно-правове регулювання є передумовою цілеспрямованої демократичної організації суспільних відносин, гарантування їм певної рівноваги, упорядкованої свободи та соціальної справедливості [1, с. 22]. Рабінович П. звертає увагу, що цінність правового регулювання характеризується його позитивною значущістю для існування та розвитку особи, соціальних спільностей, всього суспільства [2, с. 171]. Встановлення необхідних правил і норм, що ство-

рюють кордони дозволеної поведінки для кожної особи, задля безпеки й спокою в суспільстві було й залишається одним з найважливіших аспектів для дослідження науковцями та юристами [3, с. 262–266].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням питань механізму реалізації права на звернення до адміністративного суду в тій чи іншій мірі займалися такі науковці як Бевзенко В., Гнап Д., Джафарова О., Єзеров А., Закаленко О., Ківалов С., Кравчук В., Коломоєць Т., Колпаков В., Константний О., Лученко Д., Осадчий А., Пасєнюк О., Педько Ю., Поворознюк М., Смокович М. та ін. Водночас наявність існуючих наукових розробок з даної проблематики не відмінює необхідності подальших досліджень щодо нормативно-правового регулювання реалізації права на звернення до адміністративного суду з метою формування теоретичного підґрунтя для подальшого визначення

шляхів вдосконалення механізму реалізації права на звернення до адміністративного суду.

Враховуючи наведене, **метою статті** є визначення особливостей, притаманних нормативно-правовому регулюванню реалізації права на звернення до адміністративного суду.

Виклад основного матеріалу. У найбільш загальному розумінні нормативне (загальне) правове регулювання – це впорядкування поведінки людей за допомогою нормативно-правових актів, розрахованих на їх багаторазове використання за наявності передбачених ними обставин. Отже, базовим елементом нормативно-правового регулювання є норма права, що знаходить своє об'єктивне закріплення у нормативно-правових актах.

Зважаючи на те, що право на звернення до адміністративного суду є суб'єктивним процесуальним правом та складовою права на захист в адміністративному судочинстві слід звернутися до норм Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) [4]. Так, ч. 1 ст. 3 Кодексу визначає, що порядок здійснення адміністративного судочинства встановлюється Конституцією України, цим Кодексом та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. З наведеного вбачається, що по-перше, перелік нормативно-правових актів, які врегульовують досліджуване питання є досить обмеженим, по-друге, нормативно-правові акти, які визначають порядок реалізації права на звернення до адміністративного суду слід розглядати саме з урахуванням їх юридичної сили.

З наведеного можемо зробити висновок, що нормативно-правове регулювання реалізації права на звернення до адміністративного суду передбачає впорядкування за допомогою комплексу нормативно-правових актів національного та міжнародного характеру різної юридичної сили правовідносин, які виникають, змінюються та припиняються в процесі реалізації права на звернення до адміністративного суду.

В першу чергу варто відмітити особливе місце міжнародних договорів в здійсненні нормативно-правового регулювання реалізації права на звернення до адміністративного суду, якими закріплено міжнародні стандарти судового захисту, зокрема і реалізації права на звернення до адміністративного суду. Відповідно до ст. 2 Закону України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р. [5] міжнародний договір – це укладений у письмовій формі з іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права, який регулюється міжнародним правом, незалежно

від того, міститься договір в одному чи декількох пов'язаних між собою документах, і незалежно від його конкретного найменування (договір, угода, конвенція, пакт, протокол тощо). Ст. 9 Конституції України [6] визначає, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

Як абсолютно слушно зазначають вітчизняні науковці, у сучасному світі захист і дотримання основних прав і свобод людини і громадянина перестали бути компетенцією конкретної країни, а стали справою всього міжнародного співтовариства. Завдяки підвищеній увазі міжнародної спільноти до цих питань в різний час авторитетними міжнародними організаціями прийнято близько 300 декларацій, конвенцій, хартій, що мають за мету задекларувати та закріпити на глобальному світовому рівні основоположні права та свободи людини, їх захист та відновлення у випадку їх порушення. Такі міжнародно-правові акти в галузі прав людини зазвичай розглядаються як міжнародні стандарти, оскільки засновані на звичаєвих нормах, що сформувалися внаслідок визнання державами юридичної сили правил поведінки, які були проголошені Генеральною Асамблеєю ООН у вигляді декларацій чи рекомендацій. Саме ця низка міжнародно-правових актів стала базисом для Конституції України та закріплює гарантії забезпечення і дотримання прав і свобод людини і громадянина в Україні [7, с. 30-31; 8, с. 124].

Враховуючи особливе місце міжнародно-правових актів в системі нормативно-правового регулювання реалізації права на звернення до адміністративного суду та їх вкрай вагоме значення для дотримання та захисту прав та свобод людини і громадянина вважаємо, що дана проблематика потребує окремого ґрунтовного дослідження. У контексті наведеного вважаємо за необхідне зосередити увагу на Основному Законі нашої держави. Як відзначає Єзеров А. феномен Конституції не вичерпується її текстом (формальним змістом) – вона становить систему базових цінностей, покликаних обмежувати будь-які прояви свавілля публічної влади задля гарантій людських прав. Як текст, як система правових приписів Конституція розкриває свій нормативний зміст в ролі основоположного закону, що встановлює організацію публічної влади й закріплює каталог основоположних прав та свобод. Саме в такому значенні зазвичай висловлюються про юридичні властивості Конституції, серед яких вища юридична сила та пряма дія її норм [9]. Майданик О. у свою чергу

відмічає, що єдність усієї правової системи країни, узгодженість усіх галузей законодавства забезпечуються, насамперед, вихідними принципами і нормами Конституції [10, с. 26].

Ст. 8 Конституції України безпосередньо визначає, що Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується. Наведене положення Конституції України функціонує у системному зв'язку з положеннями КАС України – звернення до адміністративного суду для захисту прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується (ч. 3 ст. 6).

Безпосередньою нормативною основою права на звернення до адміністративного суду є положення ст. 55 Конституції України. Офіційне тлумачення ч. 1 ст. 55 Конституції України надано у рішенні Конституційного Суду України № 9-зп/1997 від 25 грудня 1997 р., в якому визначено, що наведену норму потрібно розуміти так, що кожному гарантується захист прав та свобод у судовому порядку. Суд не може відмовити у правосудді, якщо громадянин України, іноземець, особа без громадянства вважають, що їхні права та свободи порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або має місце інший утиск прав та свобод. Відмова суду у прийнятті позовних та інших заяв, скарг, оформлених відповідно до чинного законодавства, є порушенням права на судовий захист, яке згідно зі ст. 64 Конституції України не може бути обмежене [11].

Конституційне положення щодо оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, закріплене ч. 2 ст. 55 Конституції України, отримало офіційне тлумачення в рішеннях Конституційного Суду України від 25 листопада 1997 р. № 6-зп/1997 та від 14 грудня 2011 р. № 19-рп/2011, в яких зазначається, що рішення, прийняті суб'єктами владних повноважень, дії, вчинені ними під час здійснення управлінських функцій, а також невиконання повноважень, встановлених законодавством (бездіяльність), можуть бути оскаржені до суду відповідно до ч.ч. 1, 2 ст. 55 Конституції України. Для реалізації кожним конституційного права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності вказаних

суб'єктів у сфері управлінської діяльності в Україні утворено систему адміністративних судів. Реалізація цього права забезпечується у відповідному виді судочинства й у порядку, визначеному процесуальним законом [12; 13]. Тобто право на звернення до адміністративного суду кореспондується з обов'язком дотримуватися визначених КАС України процесуальних механізмів його реалізації.

Отже Конституція України являє основне підґрунтя нормативно-правового регулювання реалізації права на звернення до адміністративного суду, норми якої слугують вихідною основою для норм КАС України, які розвивають та деталізують положення Конституції України, а також визначають процесуальний механізм реалізації права на звернення до адміністративного суду.

Недаремно О. В. Джафарова звертає увагу, що діяльність адміністративних судів спрямована на реалізацію конституційних гарантій забезпечення судового захисту прав і свобод людини і громадянина, прав та інтересів юридичних осіб, підвищення якості правосуддя, забезпечення справедливого судового розгляду у визначені законом строки [14, с. 8].

Говорячи про нормативно-правове регулювання безпосередньо *реалізації* права на звернення до адміністративного суду, слід більш детально зупинитися на тому, що являє собою реалізація права.

В теорії права реалізацію права розуміють як фактичне здійснення правових приписів у поведінці та діяльності (бездіяльності) суб'єктів права [2, с. 127]. Легка О. характеризує реалізацію права як інтелектуально-вольову діяльність суб'єктів права, спрямовану на використання, виконання, дотримання та застосування правових норм, що здійснюється для задоволення потреб та досягнення бажаного особистого чи соціального результату [15, с. 30]. Реалізація уявляється складним процесом, до якого включаються суб'єкт реалізації, об'єкт реалізації (певний план, припис, ідея), усвідомлювана суб'єктом можливість втілення об'єкта у реальність (безпосередньо залежить від того, що саме суб'єкт бачить кінцевою метою реалізації, чого він хоче досягти у підсумку), спосіб такого втілення (визначається специфікою об'єкта реалізації, наявними у суб'єкта ресурсами) та його результат [16, с. 107]. Отже реалізація права на звернення до адміністративного суду передбачає трансформацію суб'єктивного права, обумовленого нормами матеріального права, в стан його фактичної реалізації (використання) шляхом здійснення активних вольових дій суб'єкта такого

права або суб'єкта звернення, регламентованих нормами КАС України, тобто нормами процесуального права. Про процесуальний порядок реалізації права на звернення до адміністративного суду свідчить зокрема ч. 1 ст. 5 КАС України, яка безпосередньо визначає, що «кожна особа має право *в порядку, встановленому цим Кодексом*, звернутися до адміністративного суду...».

Важливим вбачається відмітити, що виникнення права на звернення до адміністративного суду пов'язано з наявністю низки обставин процесуального характеру, які позначаються як передумови такого права. Наявність самих лише передумов права на звернення до адміністративного суду (тобто сама наявність в особи такого права) не є достатньою для виникнення судочинства у конкретній адміністративній справі. Це пов'язано з тим, що реалізація права на звернення до адміністративного суду пов'язана з дотриманням низки визначених законом умов, тобто з існуванням певних обставин процесуального характеру, з якими пов'язується належна реалізація права на звернення до адміністративного суду, які позначаються як умови реалізації цього права [17, с. 148].

Враховуючи наведене, можемо констатувати, що безпосередньо реалізація права на звернення до адміністративного суду, яке за своєю сутністю є процесуальним аспектом права на судовий захист, здійснюється в порядку адміністративного судочинства за наявності передумов, виконання необхідних умов та здійснення активних процесуальних дій суб'єкта такого права або суб'єкта звернення, регламентованих КАС України. Тобто реалізація права на звернення до адміністративного суду регламентована саме нормами процесуального права та здійснюється через певний процесуальний механізм.

Так Кархут О. відмічає, що для реалізації правового регулювання суспільних відносин важливе значення має його механізм, від якого залежить ефективність такого регулювання, відповідність поведінки учасників суспільних відносин приписам юридичних норм [18]. У свою чергу механізм реалізації права на звернення до суду за захистом порушених, невизнаних або оспорюваних прав – це врегульована нормами процесуального права динамічна система правових форм, засобів і способів захисту порушеного, невизнаного або оспорюваного права чи інтересу, дія і взаємодія яких спрямована на ініціювання судового процесу [19, с. 167].

Зважаючи на наведене, вважаємо за необхідне більш детально зупинитися на способах реалізації права на звернення до адміністративного суду,

нормативно-закріплена множинність яких в певній мірі розширює перелік нормативно-правових актів, в яких містяться матеріально-правові норми щодо права на звернення до адміністративного суду, зокрема права органів та осіб, яким законом надане право звертатися до адміністративного суду із позовними заявами в інтересах інших осіб.

Виходячи з положень ч. 2 ст. 160, ст.ст. 55-60 КАС України вбачається, що реалізація права на звернення до адміністративного суду може здійснюватися особою у порядку самопредставництва, тобто особисто, або через представника. Ч. 1 ст. 57 КАС України визначає, що представником у суді може бути адвокат або законний представник. У 2016 р. до Конституції України було внесено зміни та доповнено ст. 131-2, відповідно до якої виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення (ч. 4 ст. 131-2). Правовою основою здійснення адвокатської діяльності є Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 р. № 5076-VI [20]. Важливим аспектом у представництві в адміністративному судочинстві є також гарантоване Конституцією право на професійну правничу допомогу, при цьому кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. Ст. 59 Конституції України також регламентовано, що у випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Варто відзначити системний зв'язок наведеної норми Основного Закону зі ст. 16 КАС України згідно якої учасники справи мають право користуватися правничою допомогою. Представництво в суді, як вид правничої допомоги, здійснюється виключно адвокатом (професійна правнича допомога), крім випадків, встановлених законом. Безоплатна правнича допомога надається в порядку, визначеному Законом України «Про безоплатну правову допомогу» від 2 червня 2011 р. № 3460-VI [21].

Окрім того ч. 3 ст. 5 КАС України регламентовано, що до суду можуть звертатися в інтересах інших осіб органи та особи, яким законом надано таке право. Наведена норма набуває подальшої деталізації в ст. 53 Кодексу, відповідно до якої у випадках, встановлених законом, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, державні органи, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи можуть звертатися до адміністративного суду із позовними заявами в інтересах інших осіб і брати участь у цих справах.

В Законі України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня

1997 р. № 776/97-ВР [22] зокрема визначено, що з метою захисту прав і свобод людини і громадянина особисто або через свого представника в установленому законом порядку Уповноважений має право звертатися до суду про захист прав і свобод осіб, які через фізичний стан, недозрівання повноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність неспроможні самостійно захистити свої права і свободи; брати участь у судовому розгляді справ, провадження в яких відкрито за його позовами (заявами, клопотаннями (поданнями)) (ч. 1 п. 10 ст. 13).

Також відповідно до ч. 3 ст. 53 КАС України у визначених законом випадках прокурор звертається до суду з позовною заявою, бере участь у розгляді справ за його позовами, вступає за своєю ініціативою у справу, провадження у якій відкрито за позовом іншої особи, до початку розгляду справи по суті, подає апеляційну, касаційну скаргу, заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. На підставі внесених до Конституції України змін Розділ VII «Прокуратура» було виключено [23], а отже нормативно-правове регулювання участі прокурора в адміністративному судочинстві здійснюється згідно із Законом України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII [24].

Що стосується права суб'єктів владних повноважень на звернення до адміністративного суду, окрім положень КАС України воно слідує також зі змісту ст. 28 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011 р. № 3166-VI [25], відповідно до якої міністерства, інші центральні органи виконавчої влади та їх територіальні органи звертаються до суду, якщо це необхідно для здійснення їхніх повноважень у спосіб, що передбачений Конституцією та законами України та ст. 18-1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР [26], згідно якої орган місцевого самоврядування може бути позивачем

у судах загальної юрисдикції, зокрема, звертатися до суду, якщо це необхідно для реалізації його повноважень і забезпечення виконання функцій місцевого самоврядування.

Висновки. Отже з наведеного вбачається, що нормативно-правове регулювання реалізації права на звернення до адміністративного суду характеризується тісним взаємозв'язком норм матеріального та процесуального права. Норми матеріального права, закріплені в Конституції України, міжнародних договорах, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, КАС України, законах України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», «Про безоплатну правову допомогу», «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», «Про прокуратуру», «Про центральні органи виконавчої влади», «Про місцеве самоврядування в Україні» встановлюють та гарантують право на звернення до адміністративного суду як безпосередньо осіб, чії права, свободи, законні інтереси у сфері публічно-правових відносин було порушено (як в порядку самопредставництва, так і через представника), так і право інших органів та осіб, яким законом надане право звертатися до адміністративного суду в інтересах інших осіб. Реалізація права на звернення до адміністративного суду по своїй суті передбачає трансформацію права, як офіційно визнаної можливості, обумовленої нормами матеріального права, в стан фактичної реалізації (використання) через відповідний процесуальний механізм реалізації права на звернення до адміністративного суду. Отже безпосередньо в процесі реалізації права на звернення до адміністративного суду ключове місце займають процесуальні норми, закріплені КАС України, що визначають передумови визнання права на звернення до адміністративного суду та умови його реалізації, безпосередньо сам процесуальний механізм реалізації цього права, складовими якого виступають засоби, форми та способи реалізації права на звернення до адміністративного суду.

Список літератури:

1. Селіванов В. Проблема методологічної обґрунтованості вітчизняного правознавства та юридичної практики. *Право України*. 1999. № 1. С. 20–27.
2. Рабінович П. Основи загальної теорії права та держави: Навчальний посібник. Вид. 9-е, зі змінами. Львів: Край, 2007. 192 с.
3. Чемодурова А. Правове регулювання та його ефективність у сучасному світі. *Підприємство, господарство і право*. 2020. № 4. С. 262–267.
4. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2005. № 35–36. № 37. Ст. 446.
5. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 року № 1906-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. Ст. 540.
6. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141.

7. Слінько Т. Міжнародно-правові стандарти в галузі прав людини та їх відображення в Конституції України. *Права людини і демократія*: зб. наук. ст. за матеріалами наук. конф. (Харків, 15 трав. 2018 р.). Харків, 2018. С. 30–34.
8. Деркач А. Міжнародно-правові стандарти захисту прав людини та їх відображення в Конституції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 8. С. 124–127.
9. Єзеров А. Застосування Конституції при здійсненні правосуддя: вихідні принципи. *Конституціоналіст*. 2020. URL: <https://constitutionalist.com.ua/zastosuvannia-konstytutsii-pry-zdijsnenni-pravosuddia-vykhidni-pryntsyru/>
10. Майданник О. Конституція України – правова основа життєдіяльності суспільства і держави. *Юридична Україна*. 2016. № 3–4. С. 24–31.
11. Рішення Конституційного Суду України від 25 грудня 1997 р. № 9-зп/1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-97#Text>
12. Рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 2011 року № 19-пп/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v019p710-11#Text>
13. Рішення Конституційного Суду України від 25 листопада 1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-97#Text>
14. Джафарова О. В., Синицька Я. П. Судові рішення в адміністративному судочинстві : питання теорії та практики : монографія. Харків: ХНУВС, 2014. 238 с. <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/17191>.
15. Легка О. Реалізація норм права: теоретико-правові аспекти. *Право і суспільство*. 2012. № 1. С. 30–33.
16. Подпісов Д. Ознаки реалізації норм права. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Політологія. Соціологія. Право. 2013. № 3. С. 107–111.
17. Біла-Тіунова Л., Закаленко О., Неугодніков А. Позов в адміністративному судочинстві: теорія, правове регулювання, практика: монографія. Одеса: Фенікс, 2015. 188 с.
18. Кархут О. Механізм правового регулювання суспільних відносин у сфері освіти: теоретико-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2014. 185 с.
19. Полюк Ю. Право на звернення до суду за захистом порушених, невизнаних або оспорюваних прав за цивільним процесуальним законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2019. 239 с.
20. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 27. Ст. 282.
21. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. ст. 577.
22. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99.
23. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) від 2 червня 2016 року № 1401-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 28. Ст. 532.
24. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 2-3. Ст. 12.
25. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. Ст. 385.
26. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.

Osipov Yu.V. NORMATIVE AND LEGAL REGULATION OF THE EXERCISE OF THE RIGHT TO APPLY TO THE ADMINISTRATIVE COURT

The article proves that the normative-legal regulation of the exercise of the right to appeal to an administrative court involves the regulation by means of a set of normative-legal acts of a national and international nature of different legal force of legal relations that arise, change and terminate in the process of exercising the right to appeal to an administrative court. It has been found that the normative and legal regulation of the exercise of the right to appeal to the administrative court is characterized by a close relationship between substantive and procedural law norms. It has been proven that the norms of substantive law establish and guarantee the right to apply to the administrative court both directly for persons whose rights, freedoms, and legitimate interests in the sphere of public-law relations have been violated (both in the manner of self-representation and through a representative), and the right other bodies and persons to whom the law has granted the right to apply to the administrative court in the interests of other persons. It is emphasized that the implementation of the right to appeal to an administrative court in its essence involves the transformation of the right, as an officially recognized possibility conditioned by the norms of material law, into a state of actual implementation

(use) through the appropriate procedural mechanism for the implementation of the right to appeal to an administrative court. Directly in the process of implementing the right to appeal to an administrative court, the key place is occupied by the procedural norms established by the Civil Code of Ukraine, which determine the prerequisites for recognizing the right to appeal to an administrative court and the conditions for its implementation, directly the procedural mechanism for the implementation of this right, which consists of means, forms and methods of exercising the right to appeal to an administrative court.

Key words: *normative and legal regulation, the right to apply to an administrative court, the right to protection in administrative proceedings, procedural mechanism, implementation of the right.*